PÄÄESIKUNTA
Suunnitteluosasto
Apulaisosastopäällikkö
Helsinki

MUISTIO 1 (2)

7.11.2022

Eduskunnan hallintovaliokunnalle
Asiantuntijakuuleminen 8.11.2022

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI KANSAINVÄLISEN AVUN ANTAMISTA JA PYYTÄMISTÄ KOSKEVASTA PÄÄTÖKSENTEOSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 193/2022 vp)

Pääesikunta katsoo, että hallituksen esitys on tarpeellinen. Esitetty muutos vastaisi paremmin muuttunutta toimintaympäristöä, jossa kansainvälisen yhteistyön merkitys on korostunut vuoden 2017 jälkeen, jolloin voimassa oleva kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annettu laki (418/2017) on tullut voimaan.

Pääesikunta pitää esitettyä lain soveltamisalan laajentamista sekä siihen liittyviä puolustusministeriön toimialakohtaiseen lainsäädäntöön liittyviä muutoksia tarpeellisina nykyisessä tilanteessa.

Muutos kokonaisuudessaan parantaisi mahdollisuuksia edelleen kehittää Puolustusvoimien yhteistoimintaa keskeisten kumppanimaiden asevoimien kanssa, mahdollistaen yhteistyön suunnittelun eri muodoissaan etupainotteisesti. Pääesikunta pitää tärkeänä, että yhteistoimintaan osallistumisen edellytyksenä ei enää olisi toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämä avunpyyntö, vaan yhteistyöstä olisi mahdollista sopia kumppanimaiden kanssa neuvotellen, minkä jälkeen yhteistoimintaan osallistuminen hyväksyttäisiin esitetyn päätöksentekomenettelyn mukaisesti. Toimintaa joustavoittaa, kun yhteistoimintaan osallistumisen edellytyksenä ei olisi vain toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämä avunpyyntö, vaan yhteistyöstä olisi mahdollista sopia muutoinkin. Samoin muu kansainvälinen toiminta, joka voisi sisältää avun antamisen muille kansallisille viranomaisille ulkomailla, on Pääesikunnan näkemyksen mukaan tarpeellinen esimerkiksi tilanteissa, joissa Merivoimien aluksia tultaisiin käyttämään evakuointioperaatioissa.

Laissa säädetyistä päätöksentekomenettelyistä poikkeuksellisen kiireellisissä ja vakavissa tilanteissa Pääesikunta kannattaa maantieteellisen rajauksen poistamista. Pääesikunta pitää perusteltuna, että jatkossakin sotilaallisia voimakeinoja koskeva kiireellisyysmenettely koskisi vain erittäin poikkeuksellisia tilanteita siitä huolimatta, että kiireellisyysmenettelyn rajauksia muutettaisiin vähemmän tilannekohtaisiksi.

Pääesikunta pitää esitystä tärkeänä ja korostaa, että päätöksentekomenettelyn tulee kyetä vastaamaan avun vastaanottoon tai antamiseen liittyviin aika- ja suorituskykyvelvoitteisiin. Tämän vuoksi esityksen 4 §:n mukaisen kiireellisyysmenettelystä säätäminen on tärkeää.

Poliisilain 2 b §:n ehdotetaan säädettäväksi poliisin tuesta ulkoasiainhallinnolle Suomen alueen ulkopuolella. Ehdotetun 2 b §:n 3 momentin mukaan poliisi vastaisi tukitilanteen turvallisen suorittamisen kannalta tarpeellisesta yleisjohdosta. Pääesikunnan käsityksen mukaan tämä on normaalitilanteissa perusteltua. Pääesikunta kuitenkin korostaa, että voi syntyä Afganistanin evakuointioperaatiota vastaava tilanne, jossa poliisi ei ole paikalla siinä maassa, jossa tukea annetaan. Tällöin poliisi ei tosiasiallisesti voi johtaa tilannetta. Näissä tilanteissa päätöksenteko tulisikin tehdä suoraan kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain muutettavaksi ehdotettujen säännösten perusteella.